

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrto leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

 Z mesecem oktobrom začne „Slov. Gospodar“ tretje polletje; prosimo torej p. n. naročnike, ki so samo za tri četrt leta bili naročnine poslali, naj ponovijo naročilo o pravem času, da ne pride nered v pripošiljanje.

Tudi novi naročniki se sprejemajo. Do konca leta znaša še naročnina 80 kr.

Naročnina, nova in zaostala, naj se nam pošlje po poštnih nakaznicah.

Upravištvu.

Slov. Gospodar pa borba za narodne pravice štajerskih Slovencev.

Slovcem štajerskim se v narodnem oziru veliko huje godi, kakor pod Giskro in Auerspergom ministrom. Nič ne dobimo, česar smo se nadejali. Narodni nam nasprotniki pa smejo huje divjati, kakor kedaj poprej. Vse se vali proti nam, da nas narodno zaduši. Še celo iz Prajzovskega dohaja denar borbi zoper slovenstvo v pomoč. Na tisoče goldinarjev zajemajo nemčurski in nemškutarski listi iz žepov zbeganim liberalcem, da napadajo narodne, zapečujejo nezavedne Slovence. Povsod podpirajo jih novošegni janičarji, slovenski odpadniki, narodni Judeži, sebični in zaslepljeni nemškutarji.

Zadnji čas zaletavajo se tudi v Slov. Gospodarja. Ta list jim je trn v peti. Do sedaj so mu uže skazili Gospodarstveno prilogo. Z novim letom mu jo vzamejo celó. Toda Gospodar dobi drugo, novo. Hoteli so mu vzeti glavnega urednika. Ni šlo. Skušali so ga z zasramovanjem splasiti in odpraviti. Ni pomagalo. Mislili so Gospodarju z nemškutarskim „lisjakom“ po-brati kmetskih naročnikov. Toda zadnji Gospodar bil je tiskan v 2150 iztisih. Sedaj sklenejo, tožiti ga. Trikrat hlastnejo po njem, pa še le četrtočas ga morejo ugrizti. Spravili so ga v 17 letih prvič pred porotno sodnijo v Celji.

Dne 6. oktobra t. l. bila je obravnava. Sodišču predsednik je bil znani Heinricher, votanta g. Stuhec in Toplak. Porotniki izžrebani

pa so bili iz Maribora: Alojs Kvandest, Franc Kvandest, Anton Preck (krznar), iz Ptuja: Richard Mahalka, Luschar in Mat. Kucharitsch, iz Brežic Jan. Jugg. iz Rogaca notar Filaferro, dalje Druschovetz iz Senarske, Nowack iz Bohove, Skacedovnigg iz Mute, in Lobenwein iz Narapelj.

Tožil je pa znani celjski Glantschnigg v imenu „Verbajnskega“ Lešnika, ki je sedaj kot koncipijent pri notarji Rudelnu v Mahrenbergu, to pa zato, ker je v Gospodarji letos v 10. številki v dopisu „iz Mahrenberške okolice“ bil kot dopisnik (Lešnik) „Kmetškemu prijatlu“ oštet ter „izgnani študent“ imenovan in da je „zlorabil“ podpis kmeta Tomažiča (Melonika) v spodnji Vižingi. Zatoženi odgovorni urednik, g. Anton Brože, je se zagovarjal rekoč, da on rokopisa ni dobil v roke, ga niti videl ni, da ga ni on stavil pa tudi korigiral ne. To so tudi priče potrdile. Glavni urednik je izpovedal, da je on rokopis dobil in v tiskarno poslal, stavec g. Ferk je pričal, da je on rokopis prejel in stavcu Močniku dal, in mašinski mojster g. Sakošek je potrdil, da g. Brože takrat niti utegnil ni rokopisov brati in stavljenih korigirati, ker je kot faktor v tiskarni zaradi smrti g. Leona imel preveč dela. G. Brože je pozneje prvič bral dopis, ko se je uže tožiti začelo.

Kmet Franc Tomažič je izpovedal, da mu ni bilo po volji, kar je o notarji in sosedu Rudelnu bral v Gospodarji, in zato Lešniku naročil, naj ob novem leti piše uredniku svarilno pismo. V to svrhu je podpisal svoje ime na kos belega papirja. Lešnik je pa kmetu „preojsto“ bil pisal in zlasti konec: „poboljšajte se“ temu ni bil prav. To je kmet č. g. dekanu sam pravil. Ob enem je še izpovedal, da preklicati ni hotel, ker „to ni res, kar je o Rudelnu bral“. (V Gospodarji bilo je poročano, da je Rudel zidan križ podrl in za svinjsko kuhinjo porabiti dal, in da se je njegov sin ustrelil, kar je vendar le res).

Na to pride na vrsto preklic č. g. župnika v Remšniku in se prebere. Lešnik je namreč s pomočjo sodnije izvedel, da je župnik pisal „iz Mahrenberske okolice“ in ga tožil. Ta pa je baje 230 fl. plačal, preklic podpisal in je bil tožbe rešen.

Sedaj segneta obadva advokata v obravnavo. Dr. Glantschnigg udriha silno po Gospodarji, časih tako surovo, da smo nehote mislili, to mora glavni urednik „celjske vahterce“ biti. Najbolj srdi se zavoljo Gospodarjevih „nemškutarjev“ in „nemčurjev“.

G. dr. Josip Serbec mu je mirno pa jako izvrstno odgovarjal. Če je Gospodar v 17. letih sedaj prvokrat pred porotno sodnijo, kaže uže to, da ni takšen, kakor ga dr. Glantschnigg opisuje. Na dalje povdarja da je „izgnani študent“ žaljiv le, če se krivo in žaljivo na nemško tolmači: „ausgejagter Student, wie man einen Hund hinausjagt“. To pa je krivo, kajti Slovencem je „izgnani študent“ vsak, kateri je zaradi slabega učenja bil študiranje moral na klin obesiti. Izgani študent je „ausgetriebener Student, ker ga je postava izgnala, ne pa „izpodeni“ študent, kar znači, da ni zaradi slabega napredovanja, ampak zavoljo kake ničvrednosti bil izpoden.

Izvrstno dokazal je naposled, da je g. župnikov dopis v Gospodarji bistveno resničen, preklic pa neresničen. Kajti župnikov dopis bil je obrnen proti „Kmetskemu prijatelju“, ki je objavil Tomažič-Melonikovo pismo do gospodarjega urednika in ki je bilo prav žaljivo.

Da pa je Lešnik sploh žaljivo pisal, to še Tomažiču ni bilo prav. Dalje: pismo Tomažičevo bilo je privatno pismo in po odpošiljativ lastnina gospodarjevega urednika, do katere brez dovoljenja nihče nima pravice. Vkljub temu je Lešnik žaljivo pismo še prepisal in poslal v Celje „Kmetskemu prijatelju ter ga objavil, do česar pa ni imel nobene pravice, nobenega naročila. In tako mu je č. g. župnik po pravici očital, da jo „zlorabil“ Tomažič-Melonikovo ime in podpis. Da pa je župnik pozneje vse preklical, storil je to iz strahu, misleč, da bo on vkljub resnici z Gospodarjem vred v Celji vsakako obsojen, 1/2 leta zapret in mogoče, da še faro zgubi.

Tako je g. dr. Serbec reč razjaznoval in naposled porotnikom na srce polagal, naj g. Brožeta popolnem nekrivega spoznajo.

Potem je še Heinricher govoril in s pomočjo rečnikov ali besednjakov razkazival žaljivi pomen „izgnanega študenta“ itd. Na to odidejo porotniki v posebno hišo, pa uže za nekterimi minutami po načelniku Al. Kvandestu naznanijo, da je g. Brože kriv. Vsled tega bil je tako obsojen, kakor bi bil res on vse bral in korigiral pred tiskom. Odmerili so 1 mesec

zapora, 100 fl. zgube pri kauciji in poplačanje vseh stroškov.

Zoper to naznanita on pa g. dr. Serbec, da zahtevata prepis razsodbe z razlogi vred pa tudi Heinricherjeve „Rechtsbelehrung“ do porotnikov, ter da vložita ničevno pritožbo.

Celjskih nemškutarjev in nemčurjev je prišlo precej v dvorano poslušat pa so bili nekoliko poparjeni in tihi. Le nekateri glavači so sopihali, nosove vihali ter ob konci malo zarožljali. Večina se je obnašala nepričakovano dobro!

Gospodarske stvari.

Raki.

Voda, v kateri se hočejo raki rediti, mora najmanj 0,8—1 meter globoka. kolikor mogoče čista in celo v močvirnatih krajih po vednem pritoku in odtoku ponavljana biti. Najboljše ljuknje za rakovlja stanovanja so tiste, ktere se v precej strme pobrežja ob straneh potoka ali reke v vezano pa nekaj apnovito zemljo narejajo. Kjer se zemlja lahko drobi in vkup leti, tam se morajo potoku ob straneh stene iz kamenja narediti, v katerih se pozneje raki vdomačijo.

Da se ob straneh protje in hraščevje in sploh šumenje potika in polaga, to ne kaže in je odsvetovati slasti v počasno tekočih in močvirnatih vodah. Lesovje začne lahko gnjiti in vodo še bolj spridi, kakor je močvirnata voda že sama na sebi.

Zelo zanimiva je opazovana resnica, da s paše se povračujoči rak, če najde v svojem stanovanju že drugega vsilnika, tega ne preganja. Plava memo ljuknje, svoje do sedajne domačije parkrat sem ter tje in ko se je prepričal, da ima novega posestnika, odplava mirno dalje in si poišče drugo prazno ljuknjo ali pa si skoplje novo.

Kdor še hoče v vodi, ki je za rakovlja rejo odločena, kaj drugega n. pr. ribe rediti, temu je svetovati, da naj samo karpe vsadi ali druge tem podobne sorte, ki ne pripadajo ribam roparičam. Kajti roparič ne sme biti v rakovlji vodi posebno pa nikakor ne jegulj, ki so najhujše sovražnice rakom. Brž za jeguljo pride pa povodna podgana (Arvicola amphibus). Te dve sovražnici ste rakom še bolj nevarni in škodljivi od toliko bojane vidre. Povodne podgane in špičmiši gospodarijo dosti hujše med raki od čaplje, race in žabe, ki le mlajše rake zasledujejo in lovijo.

Pri povodnjih podganah so opazili, da, če se prikrade jedenkrat jedna posamezna v rakovljo vodo, drugo noč že večo družbo svojih tovaršic pripelje tje in da potem hudo mesarijo med raki.

Jegulja zgrabi prvega raka, ki jej pride v žrelo, za jedno kleščo, (škarje) ga potem tako dolgo sem ter tje premetava, da mu kleščo izdere in jo potem požere. Pozneje se spravi na drugo kleščo in noge in poslednjič na truplo, če ni preveliko.

Med malimi sovražniki rakov je pijavici podobna, ne čez 0.098—0.009 metra dolga žuželka, ki raka s tem vgonobi, da mu vdihavne organe pokonča in sicer tako, da se tam skoraj v brezštevilni meri pomnoži. Brž pa ko je rak mrtev, ti mladi škodljivci mrtvega raka zapuste in se drugega živega poloté, se v njem vgnjezdijo in tu ravno tako delajo, kakor pri prejšnjem. In to je jedna sorta one račje kuge, o kateri je bilo v zadnjih letih večkrat čuti.

O ti priliki hočemo tudi dveh najnavadnejših račjih boleznih omeniti. Prva bolezen, katero mora vsak rak prestati, je sprememba školjke, ki se mu v prvem letu konec meseca aprila, v poznejših letih pa večkrat v letu med aprilom in septembrom godi.

Prva sprememba ali liljenje je za mladega račica najbolj nevarna, posebno takrat, kdar mrzlo vreme nastopi. Po spremembi školjke, ki s tem počinja, da se mu školjka po hrbtu razpokne, ostane živalica nekoliko dni v svoji ljuknji, se niti ne gane, niti ne je, dokler da se mu mlada školjka nekoliko ne vtrdi.

Druga bolezen je tako imenovana rija, vsled ktere se po školjki raku rijaste maroge narejajo, ki se s časom po celi školjki razširijo in slednjič s poginom raka končujejo. Vzrok ti boleznih, ki se rakov le v vročem poletnem času loti, je prej ko ne preplitva in toraj pretopla voda, zato se najmanj 0.8 metrov globoka voda za rakovljo rejo priporoča.

(Konec prihodnjič.)

Zakaj so črešnjevi receljni.

Navadno se črešnjevi receljni zametujejo na smetiščih, ker veči del ljudi misli, da so brez vse koristi in za nobeno porabo. Vendar pa temu ni tako. Ti receljni dajejo dober čaj, ki posebno zoper katar in kašelj dobro služi.

Receljni se o času, ko se črešnje zobljejo, nabirajo, med dva papirnata lista polagajo, da prah ne more do njih in se v senci suše. Tako posušene receljne gre potem v škatli hraniti na mestu, na katerem se ni mokrote ali vlage bati. Kdor čaj potrebuje, kuha se kakor navadni listni čaj in kdor ga rad sladkega pije, naj mu cukra ali strdi pridene. Tak čaj iz črešnjevih receljnov služi posebno dobro pri kataru. Tudi malim otrokom, kdar jih kašelj nadleguje, prav dobro dene.

Koruzni stroki se šestokrat za kurjavo porabijo. Vendar pa imajo ti oluščeki še dosti snovi v sebi, ki se dajo še v večo vrednost

spraviti. Imajo v sebi še močiča, vlečiča in rastlinske beljakovine in še drugih prvin, ki se dajo ali za živinsko klajo, ali pa celo v to porabiti, da se iz njih žganje ali špirit žge. V ta namen se morajo stroki slapnemu natlaku od 2 $\frac{1}{2}$ —3 atmosfer skozi 1—1 $\frac{1}{2}$ ure izpostaviti, na kar na prah razpadejo in vse močičeve celice so otvorjene. Na to sledi navadno postopanje mecanja in žganja. Navadno se iz koruznih strokov toliko alkohola nažge, kolikor iz jednake množine krompirja. Ostanki pa dajejo boljšo živinsko klajo, kakor krompir.

Konjerejskemu društvu pristopilo je 28 posestnikov sv. Lenartskega okraja; to je dobro znamenje.

Sejmi. 15. oktobra Apače, Loče, Planina, Preding, Gnas, Rače, sv. Kriz pri Slatini, sv. Lenart v Slov. goricah, 16. okt. Spielfeld, sv. Hema, 18. okt. Trbovlje, Mozirje, Vojnik, Podstreda, sv. 3 Kralji v Slov. goricah, 20. okt. Maribor.

Dopisi.

Iz Maribora. (Marsikaj.) Liste začeli so zopet marljivo konfiscirati. V nedeljo je to celo „Marburgerci“ se zgodilo, da se je vse čudilo, to pa zaradi male opazke o nekej magjarske loteriji. Tudi „Südsteirische Post“ so pograbili in list tudi v čitalnici pobrali. Za zadeto 83 je tržaška loterija tukaj 20.000 gld. izplačala, ljudje so se kar trli pri izplačevanju. Sedaj stavijo 71. — Nek lakirar je na lestevici stoječ pri „črnem orlu“ mazal strešnični žleb, nek mesar zadene ob lestvico in lakirar padne na tla na pol ubit. — V Lobnici se je ustrelil posestnik Rataj. — Po Hočah in Bohovi lovijo kmete za šulverein. — V Slivnici so inštalirali novega župnika č. g. Trunka ter z možnarji pošteno streljali. Prešlo bi vse brez nesreče, toda mežnar še je začel iz pištole streljati, strel prhne v smodnik in k priči je 5 ljudi hudo ranjenih, mežnar najhuje. Nesreča nikoli ne miruje.

Od sv. Urbana poleg Ptuja. Ko se je pri nas pred koncem šolskega leta razglasilo, da nas mora zapustiti vrli g. učitelj Zadravec, in da pride g. Juvan, katerega je moral deželni šolski svet v Gradcu z Gore prestaviti, zbrali so se odborniki krajnega šolskega svetovalstva in so sklenili enoglasno protest proti temu. Taki protest podpisali so tudi vsi občinski predstojniki in pisma so romale v Gradec, da bi nemški gospodje gori zvedeli, da Slovenci pri sv. Urbanu, ki so si teško in za dragi denar novo šolo sezidali, ki plačujejo dačo, da učitelji dobivajo plačo, ne želijo takih učiteljev, katerih drugod ne morejo rabiti. Naše šolsko svetovalstvo in vse občine po svojih zastop-

nikih so se sklicevale na postavo, katera pravi, da se morejo učitelji le v sporazumljeni s tistimi nastavljati, ki šolo vzdržujejo in učitelje plačujejo, to so farani, ki dačo plačujejo. Bilo je vse zastoj. Nemški gospodje v nemškem Gradei so odrekli. Slovenci, zapomnimo si to! Kaj pa je z računom za šolsko stavbo? Ali ga ne bo na svitlo? Kje je slavni „baukomite“?

Iz Mozirja. (Za zastavo „Savinjskega Sokola“) so dalje darovali: Čč. gg. Fran Petek 1 fl.; J. Globočnik 1 fl.; B. Goričar 1 fl.; J. Ermenc 1 fl.; A. Krolnik 1 fl.; neimenovan narodnjak 5 fl.; Fr. Sedovnik 1 fl.; J. Žmavec 1 fl.; J. Benda 1 fl.; J. Solar 1 fl.; M. Juvan 2 fl.; J. Valte 1 fl.; vsi iz Ljubnega. — prevzvišanost milostljivi gospod knezoškof ljubljanski J. Zl. Pogačar 10 fl.; vč. gg.: M. Smid, kaplan, Ljubno 1 fl.; K. Hribovšek, špiritual, Maribor 2 fl.; K. Trjašek, kaplan, Pača 5 fl.; J. Bohanec, kaplan, Cirkovce 2 fl. — Čč. gg.: Dr. J. Srnee, Maribor 5 fl.; Dr. Drag. Prus, Konjice 2 fl.; J. Willinpart, Nazaret 2 fl.; J. Koren, Mozirje 3 fl.; pri veselici v Lituši nabrano: 15 fl. 74 kr. Vsim čč. darovateljem izreka presrečno zahvalo

odbor „Sav. Sokola“.

Iz Šaleške doline. (Čitalnica — šiba šulvereinarjem.) O gospodu Wagnerji govoriti se mi nepotrebno zdi, kajti tolažimo se, da ga prej ali slej zgubimo, saj tako ne more dolgo iti in „šnops“ ga tudi ne bo zmiróm držal in morebiti se mu bodo še pozneje oči odprle in se bo kesal, da se je tako trudil za „judeževe groše“. Ozrimo se zdaj na g. davkarja in kontrolorja. Prvi že osiveli samec se boji, da bi se njegova deca, katerih pa hvala Bogu nič nima, ker je samec, ne mogla učiti nemški, ako se ne skrbi za nemške šole. Vendar mislim, da tudi ta ni šel doli v Velenje iz slabega namena, ampak bolje tako kakor g. Schnitzer, pa boljši je od Schnitzerja, ker vsaj svojega sluga ni seboj komandiral, ampak je najbržej se dal sam komandirati od svojega kontrolorja, kar je verjetno, ker je g. davkar zelo mehak mož, dobra in poštena duša drugače, a g. Simonič mu je namignil in g. davkarju se zgodilo kot onemu ribiču: „halb zog es ihn, halb sank er hin und ward nicht mehr gesehen“. G. kontrolor je pa vže nevarnejši, ker je enkrat bil iskren narodnjak. On je sin poštenega slovenskega mlinarja v Janeževcih blizu Ptuja pa gori sedaj za prusački „šulverein“, a njegov sinko prepeva „Wacht am Rhein“ z raznimi fantalini, hčerka pa z Orelovo punčico. Tako izgoja okisnen Slovenec svojo deco. Žalostno!

(Dalje prihodnjč.)

Iz Šoštanja. Nekdo tukaj je dobil od okrajnega zastopa slovenski dopis. Akoravno rojen Slovenec vendar slovenskega zmožen ni, se je pritoževal rekoč: „bral bi že še, pa ne

zastopim vsega; ta beseda je ruska, ta srbska, hrvaška, furlanska, italjanska, francoska, angleška — če bi bilo nemško pismo, bi ga pa razumel“. Ali ni škoda, da človek, kateri je zmožen nemškega, ruskega, srbskega, hrvaškega, furlanskega jezika — in Bog si ga vedi kaj še vse — svojo učenost bolje ne porabi, ter talente s kojimi je obdarovan, v zemljo zakoplje in med Slovenci služi, katerih jezika zelo ne razume?

Iz Zreč. (Konjiški nemškutarji) tudi v Zrečah išejo novincev za „šulferajn“. Ko so imeli 23. septembra zbrorovanje v Konjicah. so bili k temu tudi dva kmeta iz Zreč povabili, namreč Sebastjana Golčer-ja in Janeza Oroža, novega župana. Pa moža imenovana za povabilo nista marala, bila sta zadosti modra spoznati namen „šulferajna“, ki poskuša pačiti slovenski narod. In kako bi Slovenec od „šulferajna“ blagor pričakovati mogel? Naj le pogleda kakšni možje pristopaje k temu društvu! Ne najdeš nobenega domorodca, nobenega duhovna, nobenega značajnega učitelja in župana, nobenega Slovenca, ki ima razsvetljeno pamet in blago srce. Le slabi kristijani, in napuhnjeni kmetje postanejo udje „šulferajna“. In tako je upati, da Konjiški šulferajn nobenega Zrečana ne vjame.

Iz Konjic. (Nemčurska nevednost.) Kakšni nevedneži da so časih nemčurji in nemškutarji, to je najbolje jasno pokazal naš mljar ali „žajfar“ in pek g. Johann ..... dne 23. sept. pri konjiškem „Hirschenwirthu“, ko se je nemškemu „Schulvereinu“ na ljubo veliko prazne slame zmlatilo. Pri tisti priliki je naš „žajfar“ povedal, da so Konjice nemška tla. Da je s temi besedami kaj prav čudnega izustil, se mu naj dokaže. Vsakemu človeku, ki se je kdaj kaj pametnega učil, je dobro znano, da se iz imen krajev, okolic in vasi sklepa, kakšne krvi da so njih prebivalci. Imena naših okolic in vasi so čisto slovenska in nahajajo se v zapisnikih in knjigah, ki so nad 200 let stare, ravno tako pisana, kakor jih ljudstvo še zdaj izgovarja. toraj so morali že od nekdaj v teh krajih Slovenci prebivati, zarad česa ne morejo biti Konjice nemška, ampak so slovenska tla. To potrjujejo tudi zgodovinarji. Med drugimi trdi n. pr. nemški pisatelj dr. Karol Hirsch v svoji knjigi „Heimatskunde des Herzogthums Steiermark“ na str. 8 in 9, da so za časa seljenja narodov (Völkerwanderung) v 6. stoletji po Kristusovem rojstvu Slovenci večji del Štajerske dežele zasedli. Tu na spodnjem Štirskem, kamor Konjice spadajo, so se do današnjega dne ohranili, kar iz tega sledi, da še do zdaj živa duša na svetu dokazala ni in tudi dokazati ne more, da bi bil kdo od tistega časa Slovence na spodnjem Štajerskem pohrustal. In Slovenci tukaj bivajoči so raznim krajem, vodam, goram itd. slovenska imena dajali, kar se samo ob sebi

razume. Nektera slovenska imena pa so k Slovencem privandrani Nemci, iz katerih so se tu in tam sčasoma nemčurji izvalili in pa domači nemškutarji, to je rojeni Slovenci, ki so hoteli in ki še hočejo Nemci biti, čudno popačili, ponemčili in ponemčurili, kar to — le spričuje. Nemškutarji in nemčurji so napravili v konjiški fari iz Nove vesi — Neudorf, iz spodnje in zgornje Pristave — Unter- in Oberpristava, iz Konjiške vesi — Gonobitzdorf, iz Brega — Rarndorf, iz Blata — Kothdorf, iz Vešeneka — Hangenberg, iz Tepanja in Tepanjskega vrha — Töpinadorf in Töpinaberg, iz Bezine — Wösina, iz Žeč — Seitsche, iz Brda — Werdu in iz Konjic — Gonobitz. Imena drugih konjiških okolice in vasi niso mogli nikakor popačiti in prekrstiti, toraj so jih pri miru pustili, in te so: Polena, Preloge, Dobrova, Gabrovlje, Skalice, Prevrat, Prežigal, Perovec, Gabrovnik, Dobrnež in Štrtenek. Če tedaj naš „žajfar“ in pek, ki je iz nemškega Weitzna na slovensko zemljo priromal, in ki se je „žajfo“ kuhati in žemlje peči, ne pa štajerske zgodovine učil, misli, da so Konjice morebiti zategadelj nemška tla, ker so nemškutarji in nemčurji naša lepa že več sto let stara slovenska imena zlasti v tem stoletju grdo pačili in ponemčevali, je jasno, kakor beli dan, da on ravno tako krivo misli in govori, kakor bi debelo lagal tisti, ki bi trdil, da on kot rojen Nемец „žajfe“ in „šnopsa“ v Konjicah ne prodaja. Iz rečenega že vsak pameten kmetič lahko spozna, da bi bilo čisto prav, ako bi naš „žajfar“, pek in načelnik konjiških „šulfereinarjev“ g. Johann S. . . . zana-prej pri „žajfi“, „šnopsu“, loji, svečah in žemljah ostal, kajti je to njegov „profesijon“, ktere-ga se je učil, o zgodovinskih in drugih enakih rečeh pa nič ne govoril, ker o njih ravno toliko ali morda še manje ve, kakor njegov sinček „Hanz“, ki v konjiško šolo hodi.

Iz Braslovč. (Čuden baron.) Čim bolj se slovensko ljudstvo zaveda svoje narodnosti, tem bolj delajo naši nasprotniki nemškutarji na vse kriplje zoper naše veljavne in velezaslužene može med nami razpor narediti ali vsaj njih upliv pri ljudstvo zmanjšati. Pred nekaterimi dnevi sem se z nekim baronom pogovarjal. Najini pogovor se zasuče tudi na našega „Vranskega“ novega okrajnega načelnika obč. spošt. g. dekana J. Bohinca. Baron pravi: „kako je to, ker so „pauri“ toliko pametni pa vendar tako neumni, da duhovnike za take volijo“. Na to rečem: Mi se na domače ljudi vedno bolj zanesemo, ker jih lahko zastopimo oni pa nas; mi imamo tudi g. Haupta radi, pa ker našega jezika ne zna, zato ne moremo z njim lahko občevati. Na to pravi, slovensko bi se vže naj pisalo, da bi le „Pf. . . .“ zraven ne bilo, in pristavi: „bodete vže videli, kam vas bodo pripeljali“. To nam je Slovencem dosta, da se ta-

kih ljudij, kakor je ta nemški baron, lepo ogibl-jemo. Občini št. Paulski čestitamo, da je go-spodstvo H. otrsela.

Iz Čadrama. (Volitev občinskega odbora v Oplotnici) se je vršila 2. dne t. m. in naši nemčurji, kakor uže znani konjiški Alojzi Walland, občinski pisar — bivši žendar Mahr, Fr. Kunaj ml. in drugi so vse žile napeli, da bi v vseh 3 volitvenih oddelkih zmagali, zato so žene lastnice s policajem in pismenim ukazom tirali v občinsko pisarno in so njim tam može svoje stranke kar napovedali, katerim so morale nevedne sirote oblast izročiti. Kruti Turki bi tudi skoraj lepše ravnati ne zastopili! In to se je tudi den volitve pokazalo, kajti župan Kunaj st. je dobro vedel, da ni prišla k volitvi le njegova nemčurska družba, ampak tudi narodna duhovnika in z njima toliko kmetov, da, ako bi bila se volitev imela vršiti med pravimi olikanci, bi bila zmaga gotovo na konservativno narodnej strani, pa naši nasprotniki ne poznajo toliko zatajevanja, da bi nasprotniku kake drobtinice privošili, oni hočejo le sami povsod gospodovati, če tudi niso vselej zato najsposobnejši, ker v volitveni odbor je naš župan si izbral znanega kranjskega človeka nadučitelja Malenšek-a, poštarja in trgovca Jonke, Čadramskega mlinarja Jožefa Klinc, ker ga Gril-i držijo tako, da mu že sape zmanjkuje, in nje on še pri nemčurjih iše, in pa sicer prav poštenega nemca Kriechbaum, kateri pa vendar večidel z nemčurji potegne, kar njemu rodod nemcu že zameriti ni. Da je ta volitveni odbor lahko zmago na svojo stran spravil, se razume, a le deloma, zakaj v 3. razredu je zmagala duhovščina s svojimi kandidati, čeravno je župan sam volil za neko ženo, koje mož še živi, kar postava naravnost prepoveduje in se je glas enega narodnega volilca po odboru zavrgel, ker sta bila z enakim imenom in je volivec še razločno rekel: Jaz sem Matija Flis iz Dobrove. Nihčer mu ne oporeka, on voli in si svest svoje spolnjene dolžnosti odide k svojemu delu na dom, in ker do kraja ni ostal, so bili razun peka Kriechbaum vsi zato, da ni on volil. Pač stokrat gorje pravici, če bi njo vselej taki nemčurji razsojevati imeli! (Konec prih.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar se odpelja-jo na Ogersko ogledovat, kako so Magjari mesto Szegedin iz nova pozidali. — Delagacije snidejo se meseca oktobra, državni poslanci pa meseca novembra. — V krajnskem deželnem zboru so naposled slovenski poslanci spoznali, da so volitve velikega posestva bile redno in pravilno vršene in so toraj volitev Dežmana in Šraja potrdili. Želeti je, da se poslanci zaradi

tote sitne reči do konca ne sprejo med seboj, ker le 24 poslancev z nemškutarji vred je za potrditev glasovalo, 6 proti, 7 pa ni bilo navzočih. Tolaži nas to, da so dunajski in graški liberalci jezni na ovo potrditev; to pa je vselej pomenljivo. — Za popravljanje Dravine struge na Koroškem bo 2¹/₂ milijona goldinarjev treba, za Glano pa 195.000 fl. Država prevzame večino stroškov. — Poljaci v Gališkem mislijo poseben poljski oddelek deželnih brambovcev osnovati. — Iz Ogerske se je v treh letih veliko tisoč ljudij izselilo, največ Slovanov in Nemcev, malo Magjarov, a nič Judov, znamenje, da se tem tam dobro godi. V Budimpešti napadajo državni poslanci ministra Tiszaja, zakaj je na Hrvatskem nemire pouzročil, a naposled pred Hrovati skleknol. Tisza se dobro brani, češ, da je na Hrvatskem treba vsakako mir narediti in nered odpraviti. Hrvatski poslanci še niso vstopili v državni zbor v Budimpešti. Pravoč je, da bode zloglasni baron Rauch zopet ban hrvatski. To bo slabo za Hrovate. V Zagrebu so uže pričakovali, da se snamejo magjarski grbi pa do sedaj se to ni zgodilo. — V Bosni in Hercegovini izbrali so k vojakom 1200 novincev.

Vnanje države. Bismark zahteva od papeža, naj tudi ta odstavi izgnana nadškofa Melchersa in Ledohovskija, česar pa sv. Oča ne stori radi. Toliko pa je vendar Bismark od preganjanja odjenjal, da sedaj blizo 600 iztiranih mešnikov ide nazaj iz prognanstva v svoje prejšnje službe. — Ruski car vrne se 15. t. m. na Rusko nazaj. — Srbski kralj Milan izbral si je nove ministre, same uradnike in vojake ter skupščino poslal domov; to je Srbe silno razburilo, ker je protiustavno. — Bolgari imajo sedaj zopet svoje lastne ministre namesto ruskih generalov; sklenili so tudi železnico avstrijsko — srbsko dalje skoz Bolgarsko nadaljevati in s turško zvezati. To bo za našo kupčijo v jutrovske dežele velike važnosti. — Francozi imajo zopet novega vojnega ministra. Thibaudin je odstopil, ker se ni hotel španskemu kralju prikloniti, ko je ta skoz Pariz potoval. — Kolera v Egiptu je popolnem prenehala. — V Tonkingu so Francozi nekaj kitajskih čet pretepli, ki so bile došle Anamskim vstajnikom na pomoč.

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).

(Dalje.)

Vsled te velike bogatije postali so pa silno častilakomni. Častihlepnost zapeljala je že Hermana II., čegar slika se hrani še dan danes

v Lipoglavi na Hrvatskem, v velike pregrehe in neizmerno oštrost zoper lastnega sina. Friderika II. Ta je bil namreč poročen z Elizabeto Frankopansko, plemenito ženo iz rodu slav- nih hrvastkih velikašev, ki so tudi po Kranjskem imeli obširna posestva. V svoji mesni požljivosti je ta človek storil marsikateri grdi greh. Pripovedka ljudska pravi, da se je hotel pregrešiti s kmetskim dekletom v Teharjih. Kmetje ondotni so bili nad tem silno razkačeni in bi bili morda grofu tudi česa žalega storili. Da je Friderik te svoje podložnike potolažil, dal jim je nekaj svoboščin, namreč to izredno pravico, da so smeli že v tistih hlapčevskih časih, ko kmet nikakoršnih pravic še imel ni, lastnega župana in svetovalce voliti. Pismo o teh pravicah so bili pa Teharjani pri nekem požaru izgubili in morali so z nova zanj pri deželnih knezih prositi. Ponovil jim je te svoboščine Ferdinand I. 25. maja l. 1547.

Prejšnji pogoltni Friderik II. Celjski je umoril ali pa umoriti ukazal svojo pravo soprogo Elizabeto le iz tega namena — umor se je zgodil ali v Krškem gradu ob Savi (zdaj razvalina) ali pa v Krapinskem gradu v hrvatskem Zagorji — da bi se mogel poročiti z lepo hrvatsko devico Veroniko Deseniško, rojeno iz manj žlahtne hrvatske rodovine v Desenicah v Zagorji.

Nad to zakonsko zvezo, ki ni odgovarjala visokim naklepom Friderikovega očeta, razsrdil se je poslednji (Herman II.) tako zelo, da je dal sina zapreti v velik turen na starem gradu celjskem*) kateri stolp (imenovan Friderikov turen) je še dan danes nekoliko ohranjen, Veroniko Deseniško je pa tožil pred sodnijo, da je čarovnica (eopernica), a sodniki so jo spoznali za nekrivo, dasiravno so bili oni sami Hermanovi uradniki in torej od njega odvisni. Ker je bil pa siloviti tast sklenil smrt svoje sinahe, ukazal je svojemu oskrbniku, da jo je v Gradu v Ostrici (nekdaj pri Vranskem) v kopelji zadušil. Njeni soprug, katerega je bil oča tudi s tem kaznoval, da mu je podrl njegov grad v Kočevji, pokopal je bil njeno truplo v Jurkloštru pod Celjem, kjer je bil v tistih časih kartuzijanski samostan.

Po smrti Veronike Deseniške spravila sta se bila zopet oča in sin, in prišli so za celjsko grofovsko rodbino zopet slavni, zgodovinsko važni dnevi.

*) Stari grad je bil po smrti celjskih grofov od cesarskih prodan raznim osebam, ki so silno malo skrbele, da bi se bilo nekdanj trdno zidovje dobro ohranilo. Nek posestnik, ki se je bil že prej iz višine preselil v grad v mestu, prodal je bil razvaline starega gradu bližnjemu kmetu Gorišku za bornih 30 fl. Ta je iz razvalin prodajal kamen za kamnom, dokler se štajerska dežela ni umislila tega zgodovinskega spominka in ga kupila, da nima nihče pravice, razdirati ga.

Pisatelj.

Svak Friderik II., nemški cesar Žiga, povzdignil je njega in sina Ulrika II., l. 1436. v knežji stan. To je pa silno žalilo avstrijskega in štajerskega vojvoda Friderika V. Vsled tega je nastala med tema gospodarjema slovenskih pokrajin nekaj let trajajoča vojska, v kateri so naši kraji veliko trpeli, kajti vojskoval se je brat zoper brata, t. j. Slovenec zoper Slovenca.

Še le l. 1443., ko je bil vojvoda Friderik V. voljen za nemškega cesarja, pogodila sta se s Celjskimi grofi tako, da jim je cesar Friderik potrdil njih knežji stan, a ti so pa nasprotno pripoznali Friderika V. za svojega fevdalnega gospoda.

V omenjenih praskah z avstrijskimi vojvodi je bilo celjsko mesto, za katero so domači grofi še precej skrbeli, skoro do tal pogorelo. Friderik II. je potem to svoje mesto čisto popravil, obdal ga z zidovjem in mu l. 1451 podelil iste svoboščine, katere so imela takrat že druga štajerska mesta.

Njegov sin, grof Ulrik II. poročil se je bil s srbsko kneginjo, Katarino Brankovičevó. On je bil poslednji, pa tudi najslavnejši Celjski grof. Bil je varuh in prvi minister mlademu njemu sorodnemu kralju Ladislavu (Posrtiču), vladarju Ogerskemu, Českemu in Avstrijskemu. Zapletel se je pa bil v velike neprijateljske homatije z Ogerskimi velikaši, ki so ga bili 9. novembra l. 1456 v Belgradu umorili. Njegovo truplo so pa prinesli v Celje in tu v cerkvi minoritov (dan danes nemška cerkev) jako slovesno pokopali. Ko je pri tem slovesnem pogrebu herald (grbonosec) v črni obleki trikrat zaklical:

„Danes grof Celjski
in nikoli več!“

zagnali so — tako poroča stara knjiga — možje in žene tako žalosten jok in krik, da ga ni mogoče popisati.

Njegova vdova Katarina, katera je morala celjskih grofov posestva drugim pripustiti, šla je nekaj časa bivat na Hrvatsko, potem v Krški grad, kateri jej je bil v last prepuščen, in potem pa v Dobrovnik v Dalmaciji. Naposled pa se je podala v Macedonijo na Turškem k svoji sestri Mari, ki je bila vdova po turškem sultanu Amuratu IV. (Konec prihodnjič.)

Smešnica 41. Jud Majer je naredil krído, in jegov sosed, ki je mislil, da je pri tej priložnosti Majer svoj denar skrivoma na stran spravil, mu je enkrat rekel: „Ko bi pač jaz imel vaš denar!“ Jud mu odvrne: „In ko bi jaz imel vašo pamet, tedaj bi oba imela nič.“

Razne stvari.

(Svitli cesar) so Pilštanječanom darovali 100 fl. v povečanje šolskega poslopja.

(Častno srenječanstvo) podelili so št. Iljčani v Slov. goricah svojemu prejšnjemu mnogoletnemu županu Svatiju. Slava!

(Ormoški nemškutarji) grdo rovljejo zoper svojega pridnega župnika in ga tožijo od Poncija do Pilata pri vseh uradih — za stonj. Ogromna večina prebivalstva stoji za njim in ga visoko spoštuje.

(Banket) g. dr. Dominkušu na čast bo v mariborski čitalnici 28. t. m. ob 8. uri zvečer.

(Najiskrenejšo) zahvalo izreka za izvrstno zagovarjanje pred porotniki v Celji g. dr. Josipu Serneću uredništvo Slov. Gospodarja.

(Šolstvo.) Nadučitelj v Vodah pri Terbovljah imenovan je I. Kern, učitelj Franc Gross in podučiteljica Amalia Drenig, učitelj v Svetini Jož. Topolovšek, učiteljica ročnih del v Vojniku in Novi cerkvi Maria Zotter.

(Morivci) grofa Majlatha: Berecs, Sporga in Pitely so k smrti obsojeni.

(Sromeljski kmetje) in tovarši, za voljo trtoušne komisije v Celji zaprti, so na cesarjevo milost iz zopora izpuščeni ter ne pridejo pred porotnike, ampak pred trojico sodnikov okrožne sodnije celjske.

(Iz Sesterž) nam piše slovensk krčmar, da imajo sedaj na Ptujскеj gori dacarja ali „Bestellter“, ki ne zna nič slovenski, kar dela veliko sitnost slovenskim krčmarjem.

(Slav. Narodna šola) v Ljubljani je podarila narodni šoli na Ščavnici v Gornje-Radgonskem okraji za šolsko in učiteljsko bukvarnico mnogo lepih in jako primernih slovenskih knjig, za katere se šolsko vodstvo pri srčno zahvaljuje.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Planinšek 11 fl. (ustn. dopl.), Mavčič 2 fl., Hribernik, Klepač, Kramberger Martin, Majcen, Matoh, Šalamun po 1 fl.

(Iz Velenja) se nam piše, da je v neki krčmi navduševal čevljarsk mojster (najbrže ud šulferajna) navzoče kmete za nemštvo, rekoč: Ali ni res, Ogrí so vsi Slovenci? Vidiš, in če pa Slovenec prideš ne Ogersko, in ne znaš nemški, te ne bo nikdo zastopil! Pa Rusi so tudi vsi Slovenci. Pa le idi na Rusovsko in govori slovensko, če te bo kdo zastopil! Bi li ne bilo koristneje, ko bi se dotični gospod zdaj o vseh Svetih v prvi razred ljudske šole vpisal?

(Potres) je bil 10. t. m. na spodnjem Štajerskem, v Celji pa tudi na Slatini so ga 3 sekunde dolgo čutili.

(Gospodična Tribnikova) slavno znana igralka na glasoviru omožila se je v Gradci s plem. gosp. Engelbertom Grössl, ki je žandariski ritmajster in poveljnik žandarstva v Dalmaciji.

(Savinjski sokol) je v nedeljo 1. t. m. naredil v Letuši lepo veselico, katere so se tudi gostje iz Celja udeležili.

(Tatje) so po noči od 5—6 t. m. Florijanu Prislanu v Parizlah v Savinjskeji dolini vkradli debelo svinjo, na polji zaklali in odnesli.

(Snega) je po tirolskih, koroških in štajerskih planinah globoko v doline zapalo.

Loterijne številke:

V Gradci 6. oktobra 1883:	6, 14, 74, 20, 54
Na Dunaji „ „	63, 54, 57, 80, 81
Temesvar „ „	17, 58, 27, 12, 88

Prihodnje srečkanje: 20. oktobra 1883.

Na prodaj v Mariboru.

Müllerjeva

zaloga narejenih oblačil

v Mariboru,

Vetrinjskeji ulici, nasproti od kavarne Folgerjeve,
ima mnogo na prodaj

po jako nizkeji ceni.

Sukenj iz lodna, sivega, rjavega, svetlega ali temnega, z ravnim ali vpognenim ovratnikom, zelenimi ali rujavimi obšivi, raznimi podvlakami.

Sukenj iz kalmuka, črnega, dobro batiranega, podvlečenega s črnim zametnim ovratnikom.

Sukenj iz Zenz-Sacco, jako dobro batiranih, dalje hlač vsake sorte, sraje, z ovratnikom, pa tudi brez njega, sraje za delavce iz molinos, plavega in belega barheta itd. 1-4

Veliki živinski sejem

bo dne 29. oktobra t. l.

pri sv. Tomaži pri Velikeji nedelji, ker bo Simon in Juda v nedeljo. 1—2

Podučiteljska služba

na dvorazrednici na Gori pri Ptujji, III. plačilnega razreda in prostoj izboj je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do 1. novembra t. l. pri krajnem šolskem svetu na Ptujjski gori vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptujji,

dne 20. septembra 1883.

Predsednik:

Premerestein.

3—3

Novo podjetje se priporoča.

Uljudno podpisani dajem slavnemu občinstvu na znanje, da sem v Mariboru, v sv. Magdalenskem predmestji, v hiši svoje matere priredil bogato odbrano zalogo:

steklenega, porcelanega blaga in beloprstene ali kamene posode.

S tem opozorujem slavno občinstvo prav uljudno na ovo posodo ter jo priporočam gospodom gostilničarjem, kavarnarjem in gospodinjam. Cena bo prav nizka, roba dobra in postrežba točna.

Tudi se tam dobiva okvirjev pozlačenih za podobe in sprejemajo vsa naročila za vrezavanje šip na okna itd. in vestno izvršujejo.

Z najuljudnejšim spoštovanjem

4-5

Maks Macher.

Posetvo na prodaj.

V Letuši blizo Mozirja v Savinjskeji dolini je posestvo na prodaj. Hiša je zidana in s pohištvom oskrbljena, zraven je hlev, 2 kravi, in okolo poslopij lepo arondirano zemljišče, 14 oralov, namreč vinograd, sadovnjak, travnik, njiva, gozd.

Vinograd se prodá z letošnjim branjem vred, to pa iz proste roke in takoj, ker je posestnik umrl. Zemljišče je zelo prikladno za hmeljarstvo. Cena 4000 fl.

Več pové: Katarina Mally, v Agonitz, pošta Leonstein v gornji Avstriji. (Agonitz, Post Leonstein in Oberösterreich.) 2-3